

พระบรมธาตุช่อแฮ จังหวัดแพร่ (พระธาตุประจำปีชาล)

(ภาพที่ 1 พระบรมธาตุช่อแฮ จังหวัดแพร่ (พระธาตุประจำปีชาล), museumthailand.com)

1. ที่มาและความสำคัญ

ตามตำนานได้กล่าวถึงการเสด็จสั่งสอนผู้คนตามเมืองต่างๆ ของพระพุทธเจ้าภายหลังจากตรัสรู้ได้ 25 พรรษา โดยเสด็จมาพร้อมกับ พระโสมเถระ พระอุตระเถระ พระรัตนเถระ พณานนที โดยมีพระอินทร์มาขึ้นฉัตรให้พระองค์ เมื่อมาถึงเมืองแพร่ได้ประทับใต้ต้นช่องแคใกล้กับต้นไม้ชนิดหนึ่ง ขณะนั้นมีลี้วคนหนึ่งชื่ออ้ายค้อมเข้ามาไหว้และทูลพระองค์เกี่ยวกับต้นไม้นั้นว่าถ้ากินเข้าไปจะเป็นบ้าและได้นำภัตตาหารมาถวายพระพุทธองค์ ทรงมีพุทธ

ทำนายว่า ต่อไปบริเวณนั้นจะกลายเป็นเมืองชื่อว่าเมืองแพร์ จากนั้นได้ประทานพระเกศาเส้นหนึ่งให้อ้ายค้อมนำไปใส่โกศแก้วบรรจุไว้ในถ้ำด้านตะวันออกของดอยที่ประทับ พระอินทร์ได้เนรมิตหุ่นเฝ้ารักษาไว้ พุทธองค์ได้สั่งว่า หลังจากพระองค์ปรินิพพานแล้วให้นำพระธาตุศอกข้างซ้ายมาไว้ที่เมืองแพร์

หลังจากนั้นพระองค์ปรินิพพานได้ 218 ปี พระอรหันต์เจ้า ได้นำพระธาตุศอกข้างซ้ายของพระองค์มาบรรจุไว้ โดยมีพญาผู้ปกครองเมืองละหึ่ง เมืองคอน เมืองเวียง เมื่อนอน เมืองวา พร้อมด้วยประชาชนช่วยกันสร้างที่สำหรับบรรจุพระธาตุและได้รับการเคารพบูชาจากประชาชนและเจ้าผู้ครองนครเสมอมา

ในปี พ.ศ. 2467 ครูบาศรีวิชัยได้ทำการบูรณะพระธาตุองค์นี้โดยขยายส่วนฐานและต่อเติมส่วนยอดให้สูงขึ้น ต่อมาในปีพ.ศ. 2533 มีการบูรณะยอดฉัตรใหม่ โดยนายวิทยา สุริยะ เป็นผู้ออกแบบต่อเติมส่วนยอดให้เป็นดอกบัว 9 กลีบ ทำด้วยเงินบริสุทธิ์ที่ฐานกลีประดับด้วยอัญมณี 9 ประการ คือ ทับทิม หยก เพชร นิล มุก โกเมน บุษราคัม เพทาย และไพฑูริ

2. ลักษณะพระธาตุ

รูปแบบเจดีย์ที่ปรากฏในปัจจุบันเป็นเจดีย์ทรงระฆัง 6 เหลี่ยมแบบล้านนาซึ่งนิยมสร้างในช่วงพุทธศตวรรษที่ 22 (ระหว่างพ.ศ. 2101-2200) เป็นรูปแบบที่มีพัฒนาการต่อเนื่องมาจากเจดีย์แบบพระธาตุลำปางหลวง โดยได้ปรับเปลี่ยนองค์ระฆังเป็นแบบหลายเหลี่ยมรับกับชุดฐานและบัวถลา แต่มีลักษณะสูงเพรียวกว่าพระธาตุดอยสุเทพ ซึ่งเป็นเจดีย์ที่มีรูปแบบใกล้เคียงกัน

บรรณานุกรม

ชลลดา ส้งวร. (2550). เอกสารประกอบบันทึกการ พระธาตุเจดีย์ประจำปีเกิด. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน